

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2012 m. sausio 20 d. *

Rietavo kapinėse perlaidoti Lietuvos partizanų palaikai

Sausio 13-ąją, minint Lietuvos laisvės gynėjų dieną, Rietavo kapinėse perlaidoti 1952 metų sausį Žadvainę miške žuvusių Butigedžio rinktinės partizanų: Antano Kontrimo-Paramos, Prano Graužlio-Pavasario, Juozo Oželio-Dagilio, Onos Juškienės.

Perlaidojamų partizanų pagerbimo ceremonija Rietavo Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčioje

Paroda partizanams atminti

nės-Onutės ir Antano Gedminto-Lakštučio palaikai.

„Lietuvos istorija – tai nuolatinė kova dėl išlikimo pasaulio žemėlapje. Nuo pat Lietuvos istorijos pradžios lietuviai ginklu gynė savo šeimą, gentį, tautą. Vien 20 amžius atnese mūsų tautai sovietų ir nacių okupacijas, ilgus nepriklausomybės praradimo metus. Dramatizmo ir didvyriškumo kupinas ginkluotas antisovietinės rezistencijos laikotarpis nusinešė dvidesimties tūkstančių partizanų gyvybių.“ – Rietavo Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčioje vykusioje ceremonijoje sakė krašto apsaugos viceministras Mykolas Juozapavičius.

„Šiandien Lietuvos žemė yra pri-glaudusi dar daug Laisvės kovotojų, kurių palaikus išniekino ir paslėpė žudikai. Tikiu, kad laikui bégant visų iki šiol nezinomose vietose gulinčių Laisvės kovotojų palaikai bus surasti ir deramaipalaidot“, – sakė viceministras.

Pagerbdamas žuvusių partizanų atminimą M. Juozapavičius Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos kariuomenės vadovybės vardu padėjo gelių vainiką.

Perlaidojimo ceremonijoje dalyvavo Lietuvos kariuomenės Garbės s a r g y b o s , Krašto apsaugos savanorių, Karinių jūrų pajėgų kariai, Rietavo savivaldybės atstovai, Seimo nariai, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro atstovai, žuvusių perlaidojamų partizanų giminaičiai, Lietuvos politinių kalinii ir tremtinių sąjungos nariai, kaimyninių rajonų merai, Lietuvos šaulių sąjungos nariai, skautai ir kiti įstaigų ir organizacijų atstovai.

Penki žuvusių partizanų palaikai Rietavo savivaldybės Oginskų dvaro teritorijoje buvo rasti 2010 metų rugsėjo 23 dieną atliekant archeologinius kasinėjimus.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, atlikęs istorinius archyvinius tyrimus ir bendradarbiaudamas su žuvusių partizanų giminėmis, nustatė, kad žuvusieji yra Butigedžio rinktinės Dariaus tėvėvės Rambyno-Pilies būrio partizanai. Visiems jiems suteiktas Kario savanorio statusas.

Iki perlaidojimo palaikai buvo sau-gomi Teismo medicinos institute, kur buvo atlikta palaikų identifikacija.

Butigedžio rinktinės Dariaus tėvėvės Rambyno-Pilies būrys, kuriam veikė žuvę partizanai, priklausė Kęstučio apygardai, įkurtais 1946 metų rugsėjo 12 dieną (iki 1948 metų balandžio vadinosi Jungtine Kęstučio apygarda). Ją sudarė Tauragės, Raseinių, Jurbarko, Šiaulių, Joniškio, iš dalies Kėdainių ir Kauno apskritose veikę partizanų junginiai.

„Tremtinio“ inf.

Manto Viržinto nuotr.

Tautos atmintis gyva

Brangios tradicijos turinys

Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti pakietė bendrojo lavinimo mokyklas, kitas institucijas ir visuomenines organizacijas prisijungti prie jau kasmetinės tradicija tapusios pilietinės akcijos „Atmintis gyva, nes liudija... Gyvoji tautos istorija minima šeimose, visuomeninėse organizacijose, savivaldos bei valstybinėse institucijose, tačiau mokyklos vaidmuo ypač ženklinus jaunimo pilietinės savimonės ugdymo reikalauose. Privalu jai padėti ir padėkoti už pastangas puoselėjant Sausio 13-osios minėjimo tradiciją. Įtaigus ir šviesus mokytojo žodis labai laukiamas.

Apdovanojamas ekslibrisų konkursų laureatas kau-nietis dailininkas Vladimiras Berezniunas

Žvakių liepsnelės liudija pagarbą Laisvės gynėjams

Šiais metais – Sausio 13-oji – Laisvės gynėjų diena buvo paminėta pilietine akcija. Jos dalyviai 8 valandą ryto dešimčiai minučių užgesino šviesas kambariuose ir ižiebė ant palangių sustatytas žvakeles. Tokiu būdu akcijos dalyviai parodė stiprų vienybės jausmą, vienu metu visoje šalyje pagerbdami žuvusių Laisvės gynėjų atminimą. Reikia tikėtis, kad tokia visuotinė Lietuvos gyventojų elgsena taps pilietinė visuomenė vienijančia tradicija, liudjančia tautos ryžtą ginti atkurtos valstybės Nepriklausomybę ir piliečių laisves.

I Seimo pasipriešinimo okupaciniams režimams ir nuo okupacijos nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos pirmininko prof. A. Dumčiaus iniciatyva Seimo konferencijų salėje vykusių ekslibrisų parodos ir knygos „Gražinos Didelytės Lietuva“ pristatymą susirinko daug patriotinių visuomeninių organizacijų atstovų

Jointos Navickienės nuotr.

Gyvosios istorijos aukuras

Kauno Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos direktorius Zenonas Vaškevičius pradiniame žodyje pabrėžė: „Tautos atmintis gyvų žmonių atsiminimuose, dokumentuose, meno kūriamuose. Tauta be atminties – tauta be ateities. Bibliotekų knygos, muziejų eksponatai vėl ir vėl mums primena, kokį ilgą ir skausmingą kelią nuėjo tauta iki Nepriklausomybės ir kaip sunku ją išsaugoti ir apginti.“

Rašytojas Laimonas Inis pratarė: „Gyvosios istorijos aukuras niekada negali užgesti. 2011 metai buvo skirti 1941-ųjų ir 1991-ųjų kovoms už Laisvę ir skaudžiomis netektims prisiminti.

(keliamas į 2 psl.)

Klausimai generolui J. Jurgeiliui ir jo pirmtakams

Generolas bus vienintelis generolas Lietuvos istorijoje, bandęs kartu spręsti tris uždavinius: abejoti Lietuvos priešokupacinių partizaninių judėjimo natūralaus atsiradimo ir veikimo prasme, reikalavimų jam taikyti šių dienų teisines procedūras ir kartu pripažinti stribų bei kagebistų, kurių kiekvienas judejys buvo nusikaltimas, teisėtumą.

Sunkioje partizanų daliuje reguliarios okupantų kariniomis ir stribų kankinimis, trėmimis, plėšimis apsupstyje, nepavalgius šaltyje, strešinėje ir afekto būsenoje buvo ir klystama, nekalbant apie jų vardu smogikų įvykdytus žudymus. Šimtai „miškiniai“, „žaliukai“, „girinių“ dainų ir – nė vienos apie skrebus.

Jeigu po ketverių Prancūzijos vokiečių okupacijos metų jų įstatymuose buvo įvesta nauja savoka „tautinės savi-garbos neturėjimas“ (*indignité nationale*), kolaborantams buvo įvykdytos 767 mirties bausmės, Belgijoje karostovio įstatymai kolaborantams veikė iki 1949 metų, tai po 50 Lietuvos okupacijos metų pirmoji genocido byla teismą pasiekė tik 1994 metais ir iš viso dešimtyje bylų nuosprendžiai teisėjų sukaštais dantimis buvo priimti vištų ar dviračių vogimo vertinimo lygmens, nekalbant, kad dalis stribų šiandien gauna valstybines pensijas.

Generolas daro sisteminę teisinę klaidą – remiamasi ir samprotauja neįrodytais ir neteisėtais nusikalstamais KGB organizacijos raštais. Jis kaltina A. Kraujelį. Hipotetiškai, jeigu partizanas ir padarė klaidą, tai nepateisina ir nereabilituoja KGB pareigūnų veiksmų ir tai ne kagebistams ar stribams vertinti, nes partizanas atsakyti pagal partizanų teisę, o okupantų

pareigūnai – pagal deokupacinię Lietuvos teisę už kovą prieš partizaninių judėjimą.

Be to, generolas „uzmiršta“, kad toje pat byloje yra M. Misiukonis, kuris 1988 metais organizavo „bananų balių“ ir po to A. Andreikos ir kitų badaudančių prie Arkikatedros suėmimą bei mušimą. KGB pulkininkas M. Misiukonis 1988 metų spalio 1 dienos interviu „Tiesoje“ „Provokacinių išpuolių neturi būti“ apie tai pareiškė: „Milicijosdarbuotojai atliko pareigą, laikydami tarybiniu įstatymu ir socialistinio teisėtumo“.

Argalėtū generolas taip rūpestingai ir teisiškai samprotauti apie M. Misiukonio istorinę veiką, A. Andreikos suluošinimą, partizano A. Ramanausko bylos 19 metų be-sitęsiantį „tyrimą“?

Komunistų broliai apsigynė ir puola stribų dvasia. Cia ir yra šuo pakastas.

Nepriklausomybės Akto signatarai:

Vladas Terleckas,
Algirdas Endriukaitis,
Liudvikas Narcizas
Rasimas, Algimantas Ulba,
Algirdas Patackas, Juozas Dringnelis, Petras Giniotas,
Balys Gajauskas, Vilius
Baldišis, Romualda Hofertienė, Povilas Varanauskas, Vidmantas Povilionis, Pranas Tupikas,
Klemas Inta, Stasys Malkevičius, Zita Šličytė;
Pasipriešinimo okupacijai organizacijų atstovai:
Jonas Algirdas Antanaitis,
sesuo Nijolė Sadūnaitė,
kun. Robertas Grigas,
Petras Musteikis,
Jonas Burokas,
Antanas Terleckas,
Edvardas Burokas,
Petras Gvazdauskas,
Albinas Kentra,
mons. Alfonsas Svarinskas

Tautos atmintis gyva

(atkelta iš 1 psl.)

I Sibirą vežamų tremtinių aimanos, kruvinos holokausto kančių upės, Rainių tragedijos skausmas – nepamirštami istorinės atminties ženklai. Labai svarbu ne tik suvokti baisią tragediją, bet ir išprasminti kankinių ištvermę, viltį ir Tėvynės gynėjų pasiaukojimą.

Per Tėvynės gamtą pajusti Visata

Taip pat buvo pristatyta jau pasitraukusios Anapilin dailininkės kūrybos darbų knyga „Gražinos Didelytės Lietuva“, kurios sudarytojas Vyandas Čaplitas.

„Kad mūsų tėvynė Lietuva visiems taptų brangesnė,

kad pamiltume ją ne tik už tai, ką ji mums duoda, bet ir už jos patirtas kančias, už ilgą ir kruviną tautos kelią į laisvę, dailininkė Gražina Didelytė beveik visą savo įstabią kurybą skyrė Lietuvos istorijai, gamtai, mūsų protėvių siekiui per gamtą pajusti neaprëpiamą Visata, – teigė rašytojas Kazys Saja. Tai patvirtina ir devynių skyrių turinys, prasideantis „Žvilgsniu į milijonus metų nutolusių praeiti“, ir baigiasi devintuoju skyriumi „Lietuvos Atgimimas ir laisvos Tėvynės erdvės“.

Ši knyga atveria sielos erdves turiningam minties skrydžiui.

Edmundas SIMANAITIS

Sausio 13-ąją Lietuva minėjo 21-ąsias Lietuvos Laisvės gynėjų dienos metines. Kasmet šią valstybei ir tautai labai svarbią dieną esame išpratę sąžiningai pažvelgti į valstybės ir tautos gyvenimą, raidą, kūrybą; tarsi atsiskaitydami prieš žuvusius už mūsų visų Laisvę, įvardinti dar nenuveiklus darbus, pasitaikančius nesklandumus, pasidžiaugti kasdieniais iškovojojimais. Ir šiemet Sausio 13-ąją iškilmingo posėdžio Seime metu ši tradicija buvo išlaikyta. Seime pagerbė Laisvės gynėjus tylos minute, aukščiausiai valstybės vadovai, užsienio svečiai, nusipelnę šalies veikėjai leidosi į savo išgyvenimą, patirtų prieš dvidešimt vienerius metus, prisiminimus.

Seimo pirmininkė Irena Degutienė mėgino palyginti aną Lietuvą ir lietuvius su dabartine ir išryškinti pagrindines permanentas, įvykusias per artimiausius du dešimtmečius.

„Šiandien užtenka pažvelgti pro langą, kad pamatyume, kaip nuo 1991-ųjų pasikeitė Lietuva. Kitokie veidai, kitokia aplinka, gražesni namų fasadai, drabužiai ir automobiliai. O jeigu žvilgsni nuo išorinių ženkly nukreipitume į mūsų visuomenės ir savo pačių vidų, kokias permanentas išvystume? Kiek esame ištikimi vertybėms, kurias gindama žuvo Loreta Asanavičiūtė ir kiti didvyriai? Ar tikrai nuėjome prasmungiausiu keliu? Ir pati laisvė – kaip šiandien ją suvokiame ir ką ji mums reiškia? Kokias formas šių dienų gyvenimo tikrovėje įgyja žodis „laisvė“?“, – klausė Seimo pirmininkė.

Ji savo kalboje mėgino prisiminti, dėl ko lietuviai tada kilo atgimimui, ką tada turejome omeny, sakydami, kad siekiame laisvę? Orientyrai, kurie sovietinėje aplinkoje ir agoniją išgyvenančioje okupantu priespaudoje atrodė kaip galutinis tikslas, pasak I. Degutienės, buvo žodžio, tikėjimo ir sąžinės laisvę.

„Tada, prieš dvidešimt ir daugiau metų, maštėme ir kalbėjome: iškovosime šias laisves, iškovosime galimybę patiemis tvarkyti savo kraštą, iškovosime galimybę laisvai keliauti, ir svarbiausias tikslas bus pasiektas. Visa kita – galimybės, kurias įgyvendinsi me bendromis jégomis, savo mintimis, žodžiais ir darbais.

Nuo „geležinių“ iki šiandieninių uždangų

Tačiau šiandien kai kas iš mūsų jaučiasi nusivylęs ir ištaria trumpą ir skaudų žodį „deja“, – sakė I. Degutienė.

Ji tvirtino, kad yra skaudu dėl to, „kad iki šiol Lietuvoje tiek daug neteisingumo jausmo, kad vieno ar kelių asmenų privatus interesas dažnai užgožia viešuosius interesus, kad įvairiuose valdžios – ir ne tik valdžios – sluoksniuose gaji korupcija ir kyšininkavimas, šešelinė ekonomika ir vengimas sąžiningai mokant mokesčius prisdėti prie bendros visų Lietuvos žmonių gerovės“.

S. Kovaliovo indėlio į dabartinę mūsų laisvą Lietuvą apmąstymą iškilmingo posėdžio metu pateikė žinomas „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“ leidėjas, redaktorius, buvęs politinis kalinys Jo Ekscelencija arkivyskupas Sigitas Tamkevičius.

Jis prisiminė, kai 1983 metais jį apgyvendino KGB rūmų požemyje, izoliatoriaus kamera priminė ano meto Lietuvos tikrovę. „Betoninės sienos ir grindys, geležimi apkaustytose duryse mažas langelis, per kurį tris kartus per dieną gaudavome kalėjimo davinį, ir nepermato mas grotuotas langas. Tik pačiame lango viršuje siauras plyšelis, pro kurį buvo matyti dangaus mėlynė. Pakliuviės į šią kamerą suvokdavai, kad esi tobulai atskirtas nuo pasaulio. Čia, šioje kamerioje, tik mažytis voras be KGB leidimo ant kameros lango kasdien mezgė tinklą. Vienoje iš šių kamerų metus laiko kalėjo didis Lietuvos draugas, „Laisvės“ premijos laureatas Sergejus Kovaliovės. Jis buvo kaltas dėl to, kad nenorėjo gyventi sistemoje, panašioje į kalėjimo kameras, ir rėmė pastangas tų, kurie siekė iš to kalėjimo išsiaduoti“, – tokiais prisiminimais savo kalbą pradėjo arkivyskupas.

Jis pasakojo, kad 1968 metus Jungtinės Tautos paskelbė žmogaus teisių metais, atėjo „Prahos pavasaris“, atsirado maskviškė „Einamųjų įvykių kronika“ su Maskvos disidentais, mąsciusiais, kad ir Sovietų sajungoje gyvenimas gali būti žmoniškesnis ir teisingesnis už esamą.

„Tuomet mes, lietuviai, labai siekėme užmegztį ryšius su Maskvos disidentais, kurie turėjo daugiau galimybų už mus paskleisti informaciją į Vakarus. S. Kovaliovės buvo vienas iš pirmųjų ir geriausiu Lietuvos draugų, padėjusių nutrauktis informaciję blokadą, slėgusių mus nuo pat okupacijos pradžios, jis padėjo mums prakirsti langą į Vakarus.

(keliamas į 3 psl.)

Nuo „geležinių“ iki šiandieninių uždangų

(atkelta iš 2 psl.)

Kai 1971 metais Lietuvoje surinkome 17 tūkstančių parašų po Memorandumu, adresuotu generaliniam sekretoriui L. Brežnevui, tai S. Kovaliovą padėjo jį išsiusti adresatui per Jungtines Tautas. Kelias, tiesa, buvo ilgesnis, bet tikrėnės... Kai 1972 metais pradėjo Lietuvos eiti „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“, S. Kovaliovą padėjo jai pasiekti netik „Einamųjų įvykių kroniką“, bet ir nukeliauti į Vakarus. Anuomet tai buvo gana rizikinga veikla, bet taurūs žmonės rizikavo gabendami tiesos žodį, norėdami patys gyventi pagal savo įsitikinimus ir padėti kitiems jaustis ne vergais, bet žmonėmis. 1974 metais atneše sunkių išmėginių. S. Kovaliovą buvo suimtas, tardytas ir nuteistas. Jis sumokėjo didelę kainą už draugystę su lietuvių ir kitais geros valios žmonėmis. Kainą, be kurios neįmanoma pasiekti laisvęs. Evangelijos žodžiais taariant, tokie žmonės kaip S. Kovaliovą yra žemės druska. Tieša, druska yra sūri, bet labai reikalinga. Be tokios druskos vi suomenei gresia išsigimimas ir laisvės praradimas“, – tvirtino S. Tamkevičius.

Pasidžiaugęs ir dižiuodamas S. Kovaliovą – tauraus žmogaus – draugyste arkvyskupas vis tik surado labai jautrių žodžių ir dabartinės Lietuvos žmogui. Jis perspėjo, kad kiekvienai tau tai reikia nuolat budeti savo laisvės sargyboje, „nes ji gali būti sunaikinta nebūtinai kokios nors diktatūros, bet ir dabarties antikultūros, kuri kėsinasi ištinti ribą tarp tiesos ir melo, tarp padoromo ir begydystės, tarp sąziningumo ir korupcijos, tarp šeimos ir jos imitacijos.“ Pasak arkvyskupo, antikultūra, kuri daiktą, sekso ir antivertybių reklamos sraute kėsinasi palaidoti ne tik krikščioniškės veritybes, bet ir tai, kas kiekvienam padoriam žmogui yra brangu, kaip antai gyvybę, pagarba moteriai ir šeimai. Jis pabrėžė, kad anuomet „baisėjomės „geležine uždanga“, kuria pastatė okupantas, o šiandien, atrodo, reikėtų ne mažiau baisėtis savo pačių susikuriamomis uždangomis, po kuriomis mums miegant gali būti palaidoti Sausio 13-osios laimėjimai ir Kovo 11-osios viltys“.

Parengė Ingrida VĖGELYTĖ

Premija, vainikuojanti mūsų bendrą kovą už laisvę

„Laisvės“ premijos laureato, žmogaus teisių gynėjo Sergejaus KOVALIOVO kalba Sausio 13-ąją LR Seime

„Laisvės“ premijos įteikimo proga

Esu labai laimingas ir dėkingas dėl tokio jūsų sprendimo. Suprantu, kad tai ypatiga premija, nes ji ką tik įsteigta ir pirmą kartą įteikiama. Tačiau vis dėlto kyla štai koks klausimas: ar tai mano premija? Galbūt reikėtų pirmąjį „Laisvės“ premiją laisvoje Lietuvoje įteikti lietuviui? Galbūt kam nors, pašventusiam savo gyvenimo dešimtmecius kovai už laisvę, pavyzdžiu, Balui Gajauskui, arba tiems, kurie savo krauju nuplovė okupantų daromą šaliai gėdą. Pavyzdžiu, tai galėtų būti Jonas Beržonis, kiti Lietuvos miško broliai, irodę savo žmogiškajį orumą. Po to iš jų buvo tyčiojamas ir jie buvo teisiami už „tėvynės išdavimą“. Jie gynė savo tévynę, o juos teisė už tai, kad nėra ištikimi okupantams. Galbūt tai galėtų būti žmonės, tokie kaip Nijolė Sadūnaitė ar Jo Ekscelencija Sigitas Tamkevičius, Petras Plumpa, kurie nenuildami dirbo, kad Lietuva būtų laisva, neturėdami ypatingos vilties, kad tai atsitiks esant jiems gyviems. Tie žmonės nelabai gerai ir žinojo, kaip greitai viša tai įvyks, tačiau labai gerai žinojo, kaip greitai jie atsidurs kalėjime.

Kyla ir dar labai svarbi priežastis skirti šią labai garbingą premiją kuriam nors iš Lietuvos draugu. Tam, kuri am pasiekė ką nors padaryti dėl mūsų bendros laisvės. Galbūt teisingiausia būtų skirti šią premiją šimtams tūkstančių piliečių Rusijoje, kurie vien tik Maskvoje, kaip žinome, sausio 14 dieną išėjo į gatves. Tai buvo po to, kai mes sužinojome apie Lietuvos tragediją. Vienais paskaičiavimais, tai buvo pusė milijono vien tik Maskvoje, kitais, kuklesniais paskaičiavimais, ne mažiau nei 3–4 tūkstančiai. Štai tikrieji laureatai. Tačiau negalima skirti premijos 300 tūkstančių nežinomujų. Suprantama, kad kažkas ją turi priimti. Taigi, man pasiekė. Aš iš tikrujų turėjau galimybę kažką padaryti dėl „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“, kitų lietuviškų leidinių, padėti, kad jie taptų žinomai pašaulyje. Nereikėtų pervertinti šių pasiekimų. Manykime, kad tai mūsų bendra premija, vainikuojanti mūsų bendrą kovą už mūsų bendrą laisvę. Priešingu atveju šis apdovanojimas praranda prasmę.

Manau, kad tuo galėčiau ir baigtis savo kalbą. Tačiau leisiu sau išsakyti dar keletą paranda prasmę.

Štai atėjo vilčių metas, 1970–1980-ieji. Tada galvo-

drikų replikų apie tai, ką aš manau apie Lietuvos laisvę, apie tai, ką dabar čia išgirdau. Lietuvos nepriklausomybė buvo paskelbta 1990 metų kovą. Aš tuo metu buvau čia, Seime, turėjau garbės netgi kalbėti. Tačiau rimtai laisvę buvo iškovota 1991 metų sausio mėnesį, – visa tai buvo ankesnio valstybingumo atkūrimas, laisvo valstybingumo atkūrimas, laisvos šalies, laisvos tautos.

Žinote, meilė yra paprassta ir kartu sunki. Mano meilė Lietuvai. Apie tam tikrus sunumus aš ir norėčiau pakalbėti žiūrėdamas į savo draugų veidus. Niekuomet anksčiau nesu išsakės savo miglotų svajonių 1990–1991 metais, kai Baltijos šalyse labai aiškiai pasireiškė išsivadavimo procesas. Visų pirma tai įvyko Lietuvos eiti, kuri tuo metu man buvo tikrai labai artima. Turėjau čia ir draugiškų ryšių, su ja susijęs ir mano likimas. Tuomet manės nepalikdavo mintys, kuriomis pasidalįdavau galbūt tik su dviem trimis pačiais artimiausiais draugais. Aš labai džiaugiuosi, kad garsiai jų neišsakiau, nes dabar suvokiu, kaip smarkiai tada klydu. O šios mintys buvo maždaug tokios.

Istorinis likimas susiklosėtaip, kad pastaruosius metus, kai dar vyravo komunistinė tironija, mes buvome kartu, kaip ir vienoje šalyje. Mes – okupantai ir jūs – okupacijos aukos. Dabar yra vilties įgyti laisvę mums visiems: ir okupuotiemis, ir okupantams.

Aš neprisiversdamas kalbu apie save, apie savo vadinamąją tarybinę, sovietinę tautą, kaip apie okupantus, nes tai yra rimtas supaprastinimas, jeigu mes manysime, kad okupantai – tik bolševikai. Okupantai – ne tik bolševikai. Okupantai ir tie, kurie leido bolševikams prieš 70 metų ir visus tuos 70 metų ar daugiau kaip pusę amžiaus viešpatauti tokioje didelėje šalyje. Tai ne teisinė kaltė, tai moralinė, istorinė kaltė, tai koletyvinė kaltė. Tai visų pirma rusų kaltė, orusams priklausau ir aš. Visų pirma, rusų, nes tai buvo dauguma, kuri lėmė šalies likimą. Mes leidome sau toleruoti tironiją, dauguma mūsų tą tironiją sveikino. Mes leidome, kad mūsų cerkvės melstusi ir šlovintų tironiją ir tironą. Aš klausiu, kam tada tarnavo ši cerkvė? Negi Kristutis? Taip buvo.

Štai atėjo vilčių metas, 1970–1980-ieji. Tada galvo-

jau, šalyje pakvipo laisve. Tai bus ilgas, sunkus kelias, bus daug išbandymų, galbūt netgi tragiškų. Štai Baltijos šalys tuo tuo išės iš Sovietų sąjungos ir įgys dėl mūsų kaltės prarastą valstybingumą. Ar nebūtų geriau, jeigu jos, priešingai, liktų šios valstybės sudėtyje ir taptų mūsų avangardu visiems stengiantis išsilaisvinti? Tai būtų avangardas, nes šiose šalyse dar neužmiršta laisvės atmosfera, jos vis dar išsaugojo savo europietišką esmę. Ir kas, jei ne jos, galėtų išmokyti mus, visus likius, būti žmonėmis?

Dabar aš aiškiai suvokiu, kiek tokie mano samprotavimai buvo nesubrendę ir netgi, pasakyčiau, pavojingi. Aš suprantu, kad paniekintas teisiningumas turi būti atkurtas. Aš ir tada sveikina Baltijos šalių išsivadavimą, tačiau ši mano mintis vis dar buvo manyje. Jos nebuvu galima pasiūlyti savo draugams, ypač iš Baltijos šalių, nes tai galėjo būti tik jūsų sprendimas, niekieno neinspiruotas. Tačiau dabar suprantu, kad tai buvo naivu, ir manau, kad netgi pavojingo svajonė.

Kas vyksta dabar? Dabar laisva, ne be trūkumų, galbūt ir su rimtais trūkumais, apie kuriuos buvo kalbama iš šios tribūnos, Lietuva žengia nauju europietiškos integracijos keliu. Aš manau, kad tai yra pats viltingiausias, pats būtiniausias kelias dabartiniame pasaulyje. Štai kodėl. Laisvė nedaloma. Negali būti tikrosios laisvės nė viename žemės taške, kai tiek daug kitų teritorijų yra vis dar engiamos arba valdomos tironų, arba jos yra pavojingo paklydimo kelyje, kaip tai vyksta musulmonų pasaulyje. Atėjo laikas, kai tautiniai prioritetai yra nepankamai, o kartais netgi pavojingi. Atėjo laikas, kai ypač būtina nauja politinė pasaulio paradigma. Atėjo laikas, kai reikia labai aiškiai pasakyti valdžios atstovams bet kurioje žemės šalyje: gana meluoti, gana tarsi žodžius apie universalias vertes kaip šamano užkeikimus. Niekas tais užkeikimais nebetiki. Jūs sakotevienna, odarote kita. Atėjolaikas veidmainiškiems politikams išrauti šiuos žodžius, atėjo laikas rimtai suvokti šiuos žodžius, šias savokas ne kaip užkeikimus, o kaip tikruosius gyvenimo principus.

Baigdamas aš leisiu sau papasakoti tokią gana įdomią istoriją. Nesenai buvau Prancūzijoje. Ten mane priėmė la-

bai daug dėl bendro reikalo padariusi organizacija – Rusijos krikščioniškasis studenčių judėjimas. Aš kalbėjau, kaip visada, apie tą patį – kad laisvė nedaloma, kad dabar kalbama apie globalias sąvokas, apie pilietinę atsakomybę, jau ne apie nacionalinę atsakomybę, o apie globalią, nes mes – pasaulio piliečiai. Mano kalbos klausėsi pro ausis, jie nenorėjo suvokti to, ką sakiau, jiems tai buvo kaip laukinio kalbėjimai. Manės paprašė pateikti pavyzdžių. Aš pasakiau – štai pavyzdys. Rugsėjo 24 dieną Maskvoje paskirtas naujas prezidentas, kurį karūnuos kovo mėnesį. Jūs žinote, kuo jis vardu, jūs žinote, kad jis nelegitimus, kaip buvo nelegitimus visus aštuonerius valdymo metus, kaip jo pasekėjas, perėmės iš jo valdymą, taip pat yra nelegitimus, nes tai vyksta šalyje, kurioje nėra laisvų rinkimų. Negali būti legitimai valdžia, kur nėra tikro teisingumo. Nes jeigu teismas priklauso nuo politikos, tuomet vi suomenė neturi instrumentų, kuriais galėtų nurodyti valdžiai, kokios valdžios įgalijimų ribos. Kas tai gali padaryti? Negali būti legitimai valdžia šalyje, kurioje vėl įdiegta cenzūra, dabar kur kas gudresné, netgi geriau maskuojama negu Sovietų sąjungoje. Jūs žinote, kad Rusijos valdžia nelegitimai, jūs žinote, kad savoka „perėmėjas“ – tai nedemokratiška, monarchijos sąvoka. Mano sūnus – mano perėmėjas, jeigu aš karūnuotas. O prezidentas savo įgalijimų perėmėjo neturi. Toks atsiranda tik per aiškiai skaidrią politinę konkurenciją. Jūs visa tai žinote. Dabar pasakykite, kas iš jūsų politinių lyderių nepasveikins pono V. Putino, kai jis kovo mėnesį bus išrinktas? Pasakykite, kas bus tas žmogus? Atsistojome vienas iš klausytojų, nustebės, truputį pasipiktinės skėčiojo rankomis ir pasakė:

„Bet juk tai protokolo reikalavimai! Štai ir esmė. Jums svarbiausia universalverbybė – protokolas, ir tuomet nereikia kalbėti apie tai, kad žmogaus teisės yra pagrindinės universalios verbybės šalyse, kurioms jūs atstovaujate.

Tai truputį supaprastintas, galbūt juokingas epizodas, tačiau, mano nuomone, jis iliustruoja tai, apie ką šiandien bandžiau kalbėti. Būtų gerai mums visiems siekti atsisakyti protokolo ir nemeluoti, kai to reikalauja protokolas.

„Signatarai piktinasi, kad neparašyta profesionali Sausio 13-osios istorija. Medininkų tragedijos liudininkaisako, kad tai naudinga mūsų valstybės priešams ir leidžia kalbę, kad savi šaudė į savus. Istorikai teigia, kad tam būtinės specialus valstybės užsakymas.“

(Delfi.lt 2012-12-08)

Ačiū Dievui, kad nors darbar, dvidešimt vienerius metus pramiegojė, signatarai prabudo ir susirūpino tautos istorija. Gal tik išgirdusi prognozes apie pasaulio pabaigą jų sążinė prabudo... nes reikės juk stoti prieš paskutinių Viešpaties teismą...

O iki šiol... Reikėjo pataikauti nomenklaturinei raudonųjų komisarų valdžiai, visomis tiesomis ir netiesomis dyliko valdymo metų besi-stengusios raudonu komunistiniu-čekistiniu trintuku iš jaujų Lietuvos kartą ir pasaulio atminties ištinti Sausio 13-osios tragediją. Juk ji ir įvyko okupanto ir kolaborantų Lietuvoje, dvasios brolių „ant platformos“, organizuota.

Iš čia ir istorikų „baimės“, ypač tų, kurie iš valdžios gauja atlyginimus. Juk žymiai saugiau tyrinėti viduramžius arba medžioti papildomus litus pagal sutartis su Lenkija, Rusija, Izraeliu ir dirbtį toms valstybėms, teikti duomenis, kad šios negeranoriškos Lietuvos kaimynės, pagal mūsų pačių istorikų duomenis, galėtų šantažuoti mūsų tautą ir valstybę.

Laimei, dar turime idealistų, tyliai, be jokio atlyginimo iš valdžios, pasiaukojamai dirbančių, renkančių kruopelytę po kruopelytės istorijos faktus apie didžiausią mūsų laikų tautos tragediją, pražydusių pergalės ir Nepriklausomybės žiedais, ir jos didvyriškumą, perimtą kaip Laisvės kovų estafetę iš Lietuvos karžygų partizanų, kovoju sių dėl Lietuvos Laisvės ir Nepriklausomybės beveik dešimt metų. Lietuvos partizanai gali didžiuotis, kad nepaisant penkiasdešimt metų trukusio raudonojo ledynmečio, jų Laisvės kovų dvasia liko gyva ir stojo į dvikovą su sunkiausiais raudonosios imperijos tankais... ir juos nugalejo.

Dėkodami minime pirmąją majoro Michailo Pustobajevos Sausio 13-osios istoriją „Agresijos kronika“ (V., 1994). Tai – sążiningo žmogaus, buvusio sovietų kariuomenės majoro dokumentuotas Lietuvos tragedijos liudijimas, kaip į Lietuvą atėjo ir išejo svetimujų „jėga“. Palygindamas 1939–1940 ir 1990–1991 metų Lietuvos istorijos dokumentus, M. Pustobajevas įtikinamai parodė, kad Rusijoje pasikeitė tik valdžios asmenys, bet ne impe-

Perėmę Laisvės kovų estafetę

Pamiršti Sausio 13-osios Parlamento gynėjai

rialistinės valstybės politika pavergtu tautų atžvilgiu. Knygoje dokumentuoti, įvardyti įvykiai Maskvoje ir Lietuvoje nuo 1991 metų sausio 1 dienos iki kraupios Sausio 13-osios tragedijos, įvardijami šios tragedijos vadovai, organizatoriai ir vykdymojai, visa Sovietų sajungos agresijos prieš žmoniškumą Vilniuje anatomija (Michail Pustobajev, „Chronika agresijos“, V., 1994).

1996 metais pasirodė Dainavos apygardos partizanų

atkarpą Sausio 13-osios istorijoje, grąžinusi tos istorijos dalyvių vardus, mégintus ištrinti ir apdengti užmaršties klodais. Knygoje pateikta sudėtinga to meto Lietuvos politinė situacija, iki kraštinimo įtempti Lietuvos santykiai su Sovietų sąjunga, ne tik su komunistine-militaristine, bet ir su to meto demokratine Rusija, simpatizavusia Lietuvos Nepriklausomybei ir lietuvių tautai, aprašyta, kas vyko Lietuvoje ne tik tra-

lausko kojos; visiems teko iškentėti po kelias operacijas. Daug šiltų žodžių knygoje skirta Vilniaus universiteto dėstytojui, filmavusiam agresijos vyksmą, Albinui Kentrai, „kuris iš išvaizdos nedaug panašus į drāsuolių, nesudrebėjo prieš automatų vamzdžius. Jo reportažą dar tą patį vakarą transliavo tolimų kraštų televizijos“ (Ten pat, p. 27). Parlamento rūmų nepaliko ir drąsios moterys parlamentarės: Nijolė Oželytė,

Prie Parlamento pagerbtos Sausio 13-osios aukos

ryšininkės, buvusios politinės kalinės Izabelės Skliutaitės-Navarackienės knyga „Aukos ir Vilties diena“ apie Sausio 13-osios Parlamento gynėjus druskininkiečius.

2003 metais išleista prof. Vytauto Landsbergio knyga „Nauji dokumentai apie Sausio 13-ąją“ (V., 2003). Kiek prisimenu, leidinys buvo aršiai puolamas Parlamente ir spaudoje nutautėjusio ir sukomunistėjusio Seimo nario Vytenio Andriukaičio. 2006 metais apie Sausio 13-ąjį pasirodė dar dvi V. Landsbergio knygos „Kraujas ir liūnas“ (V., 2006) ir inicijuota, sudaryta pagal žurnalo „Veidas“ 1994 metų publikacijas ir išleista knyga „Prisiminimai apie Sausio 13-ąjį“ (V., 2006). Ilgus metus atrodė, kad daugiau niekam, išskyrus prof. Vytautą Landsbergį, Sausio 13-osios tragedija neberūpi. Tiesa, Lietuvos moterų lygos inicijuota ir paremta išleista dr. doc. Inos Dagytės knyga „Loreta Asanavičiūtė: Veiksmas ir atmintis“ (V., 2000), knygos apie Darių Gerbutavičių „Sausio 13-oji – Lietuvos dvasios pergalė“ ir Stanislovo Abromavičiaus parengta knyga apie Titą Maisilių „Gyvenkite laisvi ir laimingi“. Sukurta dešimtys dokumentinių kino juostų.

Dvidešimtį Sausio 13-osios metinių išvakarėse nudžiugino žurnalisto Edmundo Ganusauskio knyga „Gyvoji barikada. 1991.01.13“ (V., 2010), pradėjusi naują

giškomis sausio dienomis, bet ir muitininkų bei policininkų žudynės Medininkuose, išsamiai, negu anksčiau minėtose knygose, pateikta ir vienų, ir kitų žudynių kronika, įvardytios dalyviai, pateiktos žuvusių Lietuvos gynėjų biografijos, šalia jų įvardytos pirmosios agresijos aukos bei vairuotojas Jonas Žiaunys, Antrojo pasaulinio karo dalyvis, kurio sunkvežimį su žaislais sutraukė į priešpriešinę eismo juostą dideliu greičiu išliaužęs tankas. J. Žiaunys tik per stebuklą išliko gyvas. Agresijos dienomis buvo sunkiai sužeistas aštuoniolikmetis technikumo moksleivis iš Buivydiškių Vytautas Lukšas (visi prisimename, kaip visa tai įvyko), sunkiai agresorių sužeistas prie Televizijos bokšto 1991 metų balandžio mirė Stasys Mačiulskas, dvi-dešimtmetis Jonas Vaitkus nušautas sovietų kareivių jau sausio 29-ąją, Artūras Saka-lauskas, žuvęs rugpjūčio 31 dieną, Vilniuje įsitvirtinus pučistams. Knygoje minimas Parlamento gynėjas Rimantas Kazėnas, agresijos metu Parlamente gaivinės aplaužytus, surūdijusius, nešaudančius ginklus, tikras „visko, kas šauna ir spogsta profesorius“, gynyboje dalyvavęs kartu su savo dvieim sūnumis Martynu ir Audriumi. Po agresoriaus tanko, nužudžiusio Loreta Asanavičiūtę, vikšrais buvo sutraukyti Loretos Trūciauskaitys-Šlekienės, Angelės Pladytės ir Antano Saka-

Alfredo Pliadžio nuotr.

Laima Andrikiene, Birutė Nedzinskienė, Irena Andriukaitienė, Birutė Valionytė, Nijolė Ambrazaitytė, Rasa Rastauskienė, darbuotojos G. Kurilienė, B. Baltrušaitė, R. Vaškelienė ir kitos.

Visai Parlamento rūmų gynybai vadovavo AT pirminko V. Landsbergio pavauduotojas, paskirtas komendantu, advokatas Kazimieras Motieka. Vėliau buvo sukurtas Gynybos štabas, kuriam vadovavo Jonas Gečas.

Šeštadienį rūmų apsauga išlauko buvo patikėta Vilniaus miesto tarybos deputatui Gediminiui Motuzai-Matuzevičiui, vėliau sumaniam ir energingam deputatui Vincui Vyrukaiciui ir jo pavaduotojui Algimantui Arnastauskui. Antrąjį rūmų apsaugą buvo patikėta savanoriui Vytautui Anušauskui. Vytautas Anušauskas, jau budėjęs prie Seimo rūmų nuo pirmųjų sausio dienų, pasakojo, kad sausio 8-ąją, jau nuo pat ankstyvo ryto, prie Seimo rūmų ėmė grësingai artintis „Jedinstvos“ ir jos vadovo Valerijaus Ivano-vovo ir Burdenkos geležiniai strypais apsiginklavusios „raudonosios brigados“. Dalis jų buvo civiliai drabužiais perrenkti kariškiai. Kažkodėl Seimo vartai buvo atidaryti. Tuomet ir Seimo gynėjų pastate buvo nedaug. Visi jie subėgo prie Seimo durų ir laikėsi susikibę rankomis. Prasidėjo maištininkų veržimasis į rūmus, pasipylė keiksmai ir šauksmai: „Šalin valdžią...“

Aukščiausios Tarybos pirminkas Vytautas Landsbergis iš antro aukšto stengėsi maištininkus nuraminti, sakė, kad staigus maisto produktų kainų pakėlimas bus atšauktas. Bet jo niekas neklausė. V. Ivanovas davė komandą užimti Aukščiausią Tarybą. Tada Seimo gynėjai ant maištautojų paleido vandenį ir per radiją pakvietė vilniečius gelbėti Parlamentą. Iš visų pusų pasipylė prie Seimo bėganti minia. Žmonės apsupo raudonuosius agresorius, pradėjo juos spausti iš visų pusų... Tiems nieko kito nebėliko, tik nuleidus galvas pasitraukti. Vėliau Parlamento rūmų lauko gynėjai statė barikadas, rengė kitokius įtvirtinimus. V. Anušauskas pasakojo ir kitą epizodą. Kai Parlamento gynėjai gavo informaciją, kad Parlamento link juda tankai, jis per megafoną kreipėsi į žmones, tvirta grandine stovėjusius prie II Parlamento rūmų: „Lietuvos Respublikos piliečiai, tankai – jau čia. Kiekvienas turite pasirinkti savo kelią. Aš stovėsiau čia iki galio. Moteris su vaikais prašau pasitraukti“. Vienas tankas privažiavo prie Parlamento. Žmonės jį iš visų pusų apsupo, pradėjo giedoti „Lietuva brangi, mano Tėvynė...“ Niekas nesitraukė. Tankas pasisukiojo, ir nuyažiavo... Esu laimingas, kad buvau šios istorinės Laisvės kovos dalyvis“.

Vėliau, jau palaidojus Laisvės kovos karžygius, jis viešpatavus pučtiniam režimui, dar vėliau, jau po sunkios Lietuvos Nepriklausomybės pergalės, prasidėjus žūtbūtinėms partijų kovoms dėl valdžios, Lietuvos Laisvės gynėjai buvo pamiršti... Ne be didžiosios imperijos propagandinės šmeižtų prieš gynėjus kampanijos, dalis energingiausiu Parlamento gynėjų paslaptinės žuvo, kiti buvo šmeižiami ir niekinami, treti tapo neigaliais, bedarbais, nereikalingais žmonėmis... Ir taip ši Laisvės kovotojų karta, jųvardai vienas pokito buvo ištinti iš Lietuvos istorijos.

Knygos „Gyvoji barikada“ epilogė autorius Edmundas Ganusauskas kreipiasi į tau-tą žodžiai: „Kovo 11-oji ir Sausio 13-oji – dvi Laisvė ir Nepriklausomybė įtvirtinusių dienos, kurių sakralinę didybę kûrė visi (? – O.V.) Lietuvos žmonės, puoselėkime tų dienų bei didžiausią au-ką sudėjusių – žuvusių ir nu-kentėjusių žmonių atminimą. Nuopelnai nesveriami ir nematuojami. Negalima atsiplėsti gabalėlio Nepriklausomybės ar atskirti sau Tėvynės dalelės. Veikiau priešingai. Galime tik didžiuotis, kad bendras mūsų ryžtas, visuotinė valia apgynė Lietuvą ir, rodos, pakeitė mus pačius“.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Pakruojoječių darbai

Sausio 13-osios rytą Juozo Pakalnio muzikos mokyklos salė buvo pilna. Čia rinkosi Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Pakruojo filialo nariai ir rėmėjai. Scenoje – žuvusiųjų Sausio 13-ajų nuotraukos. Prie jų uždegtos atminimo žvakės.

Pirmaoji konferencijos dalis buvo skirta Sausio 13-osios aukų, išvykių dalyvių pagerbiui ir paminėjimui. Įneštos vėliavos, sugiedotas Lietuvos himnas. Mokytoja, buvusi tremtinė M. Kelevišienė priminė Sausio 13-osios išvykius, perskaitė visų žuvusiųjų pavardes. Žuvusiųjų ir visų kitų, gynusių Parlamentą tą naktį ir jau mirusių, atminimas pagerbtas tylos minute, salėje buvu-

pažymint Didžiųjų netekčių atminimo metus.

Pagrindinė filialo veikla ir dėmesys buvo skirtas Laisvės kovų atminimo išprasminimui. Tai aktyvus dalyvavimas Jono Noreikos-Generolo Vėtrros 101-osioms gimimo metinių paminėjime jo gimtajame Šukionių kaime bei Mėnaičių memorialo atidengimo šventėje Radviliškio rajone.

Kovo 27 dieną išvyko pilietiškumo pamoka Pakruojyje Šiaulių regiono kariams savanoriams. Dalyvavo filialo narės, buvusios tremtinės Zita Vėžienė, Danutė Janeliūnienė ir Nijolė Matušaitienė. Balandžio 22 dieną LPKTS Pakruojo filialo tarybos narė Danutė Janeliūnienė ir filia-

Tėsiame bendradarbiavimą su Šukionių Jono Noreikos pagrindine mokykla. Dalyvavome Šiaulių regiono bėgimo varžybose, skirtose Jono Noreikos-Generolo Vėtrros 101-osioms gimimo metiniems pažymeti. Spalio 6 dieną renginyje Jono Noreikos pagrindinės mokyklos bibliotekai, mokiniamis ir varžybų dalyviams įteikėme knygų tremties ir rezistencijos tematika.

Birželio 22 dieną buvo surengta išvyka į Vilnių, aplankytas Genocido aukų muziejus, Tuskulėnų memorialas, Vilniaus Rasų kapinės, atminimo žvakučių uždegta 1941-ųjų metų sukilėliams skirtame memoriale. Rugpjūčio 6 dieną dalyvauta LPKTS saskrydyje „Su Lietuva Širdy“ Ariogaloje. Gruodžio 17 dieną septyni LPKTS Pakruojo filialo nariai dalyvavo Kaune LPKTS surengtoje šventėje „Lietuva ir mes“. Ta pačia proga aplankėme paminklą „Žuvusiųjų už Lietuvos laisvę Motinai“, uždegėme žvakučių. Kelionė mikroautobusu padovanovo Pakruojo rajono savivaldybės socialinių rūpybos skyrius.

2011 metais išleistos dvi knygos. Kovą buvo pristatyta G.J. Janušonio knyga „Šiaurės Lietuva karo ir pokario metais“. Knygą po autoriaus mirties spaudai paruošė ir skyrių apie jo gyvenimą, veiklą parašė bei rūpinosi išleidimu filialo pirmininkė Zita Vėžienė. Knygos leidybą parėmė verslininkai J. Svečiulis ir A. Liaugaudas. Zita Vėžienė savo lėšomis išleido knygos „Ką papasakotų paminkliniai akmenys“ antrają 100 egzempliorių laidą. Tai knyga apie sovietinio genocido aukas, jų atminimo įamžinimą Pakruojo rajone.

Nuolatinis buvusių tremtinių ir politinių kalinių renginių palydovas – moterų ansamblis „Sidabrinė šarma“ ir jos vadovas M. Zubas. Ir šiai ataskaitinei konferencijai ansamblis parengė programą, sveikino 2011-ųjų metų jubiliatus, kurių buvo per keturiusdešimt. Savo ruožtu filialo taryba jubiliatus apdovanojo atminimo dovanėlėmis.

Visų LPKTS Pakruojo filialo tremtinių ir politinių kalinių vardu dékojame: JAV menininkai Bronius Nainius, rėmėjui UAB „Klovainių skald“ generaliniam direktoriui Vito Liui Urmonui, Pakruojo rajono savivaldybei, visiems, prisidentiems lešomis, aukojančiams savo laiką filialo veiklai.

Jadvyga KORSAKIENĖ

Pakruojoječiai aptarė nuveiktus darbus

siems Sausio 13-osios Laisvės gynėjams įteikta gėlių.

Antroji dalis – filialo atskaitinė konferencija. Ji buvo skirta nuveiktu darbų aptarimui, valdybos ir revizijos komisijos ataskaitoms, svečių ir narių pasisakymams, delegatų rinkimui ir tvirtinimui į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos suvažiavimą, filialo veiklos 2012 plano projekto pristatymui ir aptarimui.

I konferenciją atvyko ir apdovanojimus aktyviausiem nariams bei rėmėjams: J. Mockūnui, A. Jurai, Z. Kirdeikiui, R. Žemrietaitei, N. Matušaitienei, J. Pliuskienė, M. Liubauskienei, T. B. Navickienei, A. Fetingui, A. Česnienė, A. Bulai, Z. Vėžienė, įteikė Seimo narė, LPKTS PKTF pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė bei LPKTS valdybos narė Ona Aldona Tamošaitienė.

Valdybos atskaitą pristatė filialo pirmininkė Zita Vėžienė. 2011 metais buvo pravesti penki valdybos bei tarybos posėdžiai, du iš jų – išplėstiniai, į kuriuos buvo pakviesi filialo aktyvo nariai. Juose buvo supažindinta su LPKTS tarybos bei valdybos posėdžių, suvažiavimo nutarimais, delegatų į LPKTS suvažiavimą rinkimui; kalbėta numatomų renginių, ekskursijų, knygų pristatymo, dėl LPKTS Pakruojo filialo aktyviausių narių apdovanojimo,

Edukacinės programos ekskursijų „Partizanų takais“ tematika

Jau ir ankstesniais metais siekėme, kad moksleiviai, dalyvaujami ekskursijoje „Partizanų takais“, daugiau sužinotų apie partizaninį karą, naudojome įvairius edukaciinių programų variantus. Moksleiviai savo įspūdžius išreiškė rašinėliuose arba piešinėliuose. Geriausieji buvo skatinami dar viena ekskursija, pavyzdžiu, į Kasčiūnų kaimą, kur Jakavonių sodyboje

kio apylinkėse ekskursija buvo tesiama toliau. Atvykę į autentišką partizanų pagerbimo miško aikštelię, varžytuvų dalyviai buvo apdovanoti kukliomis dovanėlėmis ir paskelbta nauja užduotis: aprašyti ekskursijoje patirtus įspūdžius.

Baigiamasis edukacinės programos „Partizanų takais“ renginys įvyko jau šiuo metu sausio 11 dieną Rezis-

Edukacinės programos „Partizanų takais“ pabaigtuvės Druskininkų Rezistencijos ir tremties muziejuje

Eugenijos Sidaravičiūtės nuotr.

susipažino su atstatyta A. Ramanausko-Vanago vadaviete, išklausė autentiškų buvusio partizano J. Jakavonio-Tigro prisiminimų. Pastaraisiais metais atkurta partizaninio karo laikų infrastruktūra Viršuodukio apylinkėse praplėtė mūsų galimybes įvairinti edukacines programas minėta ekskursijų „Partizanų takais“ tematika.

2011 metais po gegužės išvykusių ekskursijų „Partizanų takais“ klasės auklėtojai atrinko po penkis aktyviausius moksleivius, kuriems rudenių buvo pažadėta ekskursija į Viršuodukio apylinkes. Si išvyka buvo organizuota lapkričio 17 dieną. Jos metu moksleiviai ne tik susipažino su turtinga partizaninio karo laikų infrastruktūra, bet ir pirmą kartą dalyvavo varžytuvėse pakartodami vieną iš Milžino būrio partizanų gyvenimo epi-

tocijos ir tremties muziejuje. Renginyje ypač gausiai dalyvavo „Atgimimo“ viduriinės mokyklos mokiniai ir mokytojai, taip pat mokyklos direktorė D. Časiene. Penkiolika moksleivių, geriausiai įvykdžiusių edukacines programos užduotis, buvo apdovanoti muziejaus padėkos raštais, trys iš jų, geriausiai paraše rašinėlius, gavo dar ir dovaną – Rūtos Sepetys knygą „Tarp pilkų debesų“.

Visų dėmesio susilaukė renginyje dalyvavęs, neseniai 80 metų jubiliejų atšventęs Vytautas Čyžius. Jis papaskojo keletą savo sudėtingo gyvenimo epizodų, tačiau labiausiai visus sudomino, kai ant šešių skirtinių instrumentų sugebėjo pagroti keletą melodijų, tarp jų – ir savo sukurtų. Tačiau labiausiai visi nustebė, kai sužinojo, kad jubiliatas ne tik nebaigė jokios muzikos mokyklos (neturėjo sąlygu), o groti išmoiko savarankiškai jau būdamas pensininkas. Moksleiviai gavo prasmingą gyvenimišką pamoką, o mokyklos direktorė palinkėjo muzikos mokykloje besimokantiems išmokti groti nors dviem instrumentais.

Edukacinės programos „Partizanų takais“ pabaigtuvės – gera pradžia prasidėjusiems Muziejų metams.

Gintautas KAZLAUSKAS

Po varžytuvės Viršuodu-

Paminėsime Lietuvos karininko atminimą

Prieš 65 metus, 1947 metų sausio 21 dieną, Vilniuje, buvusio KGB pastato rūsyje, buvo nužudytas majoras Jonas Semaška.

Jonas Semaška gimė 1907 metų lapkričio 24 dieną Panevėžio apskrityje, Ramygalos valsčiuje, Naujakemio kaime, gausioje 10 vaikų šeimoje. Jonuką nuo mažens traukė mokslas, todėl baigės Ramygalos pradinę mokyklą, toliau mokėsi Panevėžyje. Su pagyrimu baigės Panevėžio gimnaziją įstojo į Kauno karo mokyklą. 1930 m. baigdamas gavo leitenanto laipsnį. Tarnavo 1-ame DLK Gedimino pėstininkų pulke Ukmurgėje. Buvo draugiškas, linksmas, geras sportininkas ir apskaitės karininkas. Mokėjo rusų, vokiečių, prancūzų ir esperanto kalbas.

Jaunas leitenantas susipažino su kapitono Prano Dambrausko dukterimi Elena ir 1936 metais ją vedė. 1937 metais Jonui Semaškai buvo suteiktas kapitono laipsnis. 1938 metais gimė sūnus Alvydas. Deja, neilgai teko džiaugtis šeimos laime. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui J. Semaška buvo priverstas slapstyti, nes

Kpt. Jonas Semaška – Lietuvos armijos karininkas. 1940 metai

Vilniaus rinktinė ižygiuoja į Vilnių. Pirmojo motociklo lopšyje sėdi kpt. Jonas Semaška. 1939 metų spalio 29 diena

nepaklusno NKVD reikalavimams. Kpt. J. Semaška Kaune vadovavo sukilėlių būriui. 1941 metų rugsėji Kaune kpt. J. Semaška tapo 7-ojo savisaugos bataliono būrio vadu, o prieš išsiunciant batalioną į Ukrainą, 1942 metų balandį, – kuopos vadu.

1942 metų spalį kpt. Jonas Semaška paskirtas 7-ojo bataliono vadu ir išsiustas į priešakines Rytų fronto linijas prie Dono. Ten po aršių mūšių kartu su feldmaršalo F. Pauliaus vadovaujama armija pateko į „Stalingrado kaičią“.

Baigiantis 1942 metų gruodžiu J. Semaška su kariais nutarė praversti iš apsuptyies. Gaves armijos štabo viršininko gen. Itn. A. Šmidto su tikimą, batalionas per kelias paras at-

liko nepakartojamą žygį, vėliau tapusi legenda. Po kurio laiko kariai susitiko su feldmaršalo E. Mansteino daliniais. Vokiečiai buvo nustebę. Apsuptyje liko viena geriausiai Vokietijos armijų ir tai nulémė karo baigtį.

Už ši žygį vokiečių vadovybė 23 bataliono karius apdovanojo Karo nuopelnų kryžiais. „Kovertas kryžius už narsumą tame mums primestame kare, kai tiek mūsų vyru žūsta!“ – vėliau su nuoskuda kalbėjo kapitonas savo žmonai.

Likę gyvi 7-ojo bataliono kariai gavo mėnesį poilsio ir buvo dislokuoti Alytuje. Bet kpt. J. Semaškai neilgai teko džiaugtis atostogomis su savo šeima. Už bandymą gelbėti žydų šeimą, jis buvo išsiustas į Rytų fronto Siaurės sektorių „NORD“ vadovauti 13-ajam savisaugos batalionui.

Prie Pskovo teko dalyvauti įnirtinguose mūšiuose, o pakliuvus į garsųjį „Demjansko kaičią“, teko veržtis iš apsuptyies. Cia kpt. Jonas Semaška buvo sužeistas. Antrą kartą jis buvo sužeistas prie Velykije Luki. 1944 metais Jonui Semaškai suteiktas ma-

kryžiumi“. Iš visų pusiu apsuptyje Kuržemėje kovoju sių karinių junginių Raudonajai armijai įveikti nepavyko, kol jie nesudėjo ginklų, iki pat Vokietijos kapituliacijos 1945-ųjų gegužės 8-ają.

Po kapituliacijos mjr. J. Semaška nepasidavė nelaisvėn, bet su kpt. J. Januškevičiumi ir dar dvem bataliono kariais pasitraukė iš dislokacijos vienos. Naktinis brisdami pelkėtais miškais, padedami vietinių latvių kariai perėjo į Žemaitiją ir pasiekė Plungės apylinkių miškus, kur sutiko partizanus. Mjr. Jonas Semaška tapo Lietuvos laisvės armijos kovotoju ir Šatrijos rinktinės vadu, slapyvardžiu Liepa. 1945 metų rugsėjį Žemaičių legiono rinktinė vadu susirinkime jis buvo išrinktas legiono vadu. Turėdamas didelę kovos įvairiomis karo sąlygomis patirtą mjr. J. Semaška apjungė Žemaitijoje atskirai veikusius partizanų būrius į vieną stiprą pasipriestinimo okupantui kumštį. Kruopščiai ir apgalvotai buvo vykdomos kovinės operacijos, skleidžiama tiesa apie sovietinės propagandos melą.

Buvo stengiamasi koordinuoti visų Lietuvos pasipriestinimo okupantui įgėjų veiksmus. Tuo tikslu J. Semaška buvo nuvykęs į Vilnių, Kauną, Alytų, kur susitiko su vadais: J. Noreika-Vėtra, A. Ramanauks-Vanagu, D. Jėčiu-Ąžuoliu ir kitais.

Deja, priešas irgi nesnaudė. MGB visur stengesi infiltruoti savo agentų.

Jiems reikėjo išaiškinti Žemaičių legiono vadu asmenybę, nes Žemaitijoje Joną Semašką mažai kas pažinojo, ojis legaliai turėjo dokumentus Grinkaus pavarde. 1946 metų balandžio 15 dieną išduotas mjr. J. Semaška Telšiuose pateko į okupanto nagus. MGB kalėjime tardytas ir žiauriai kankintas, Vilniaus kario tribunolo nuteistas mirti. Mirties bausmė įvykdė 1947 metų sausio 21 dieną.

1998 metų gegužės 22 dieną LR Prezidentas Valdas Adamkus Jonui Semaškai (po mirties) suteikė pulkininko laipsnį. Tų pačių metų lapkričio 23 dieną, minint Lietuvos kariuomenės 80-metį, Jonas Semaška (po mirties) apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu.

2012 metų sausio 21 dieną sukančia 65 metai, kai Lietuvos laisvės armijos Žemaičių legiono vadasis majoras Jonas Semaška paaukojo gyvybę už Tėvynės laisvę.

10 val. Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios Jono Semaškos ir jo arčiuju atminimui.

11.30 val. minėjimas LK Kauno igulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19).

Alvydas SEMAŠKA

Tundroje suplevėsavo Trispalvė

Nepriklausomos Lietuvos pakasnės – 1946 metų birželio 15-ąją – Henrikas Dzikas sutiko baigės Kėdainių gimnazijos septynklasę.

Mieste bruzdesys. Turgaus aikštėje prikimšta rusiškų sunkvežimių – „polutarkų“ ir ginkluotų kareivių su raudonais ženklais ant rankovių.

– Užbėgau pas klasės draugą Beržiūną, – sakė Henrikas. – Ruosmės atšvesti mokslo metų pabaigtuvės. Nežinau, iš kur atsirado pulko adjutantas kapitonas Danilevičius ir pabarė mus: „Lietuva okupuota, šokti nevalia!“

Juodų šešelių lydimi, su draugu nuibėgome prie Panevėžio kelio įsitikinti kapitono Danilevičiaus pranašystę. Stoties ir Gedimino gatvių sankryžoje kareivis raudona vėliavėle rankoje sovietų tankams rodė kryptį. Jis supo Kėdainių žydkai ir vogravo jidiš kalba. Būrio priekyje – Saša, kairių pažiūrų, už tai ne kartą sėdėjo Smetonas belangėje.

Nevilties apimti grįžome namo. Pro langą pamačiau ateinančią šeimininkę, pas kurią gyvenau.

– Grįžk namo, tremia jūsų šeimą, – pasakė ji. – Tavės ieško.

Kilo mintis slėptis, tačiau čia pat įvirto enkavēdistas ir įrempė ginklą į kaktą. Iškratė kišenes. Rado ir atėmė vaikišką peiliuką. Apkaltino šalto ginklo laikymu be leidimo.

Tėvų ūkis Panevėžio valsčiuje Juozapinės vienkiemyje – 105 hektarų. Tai ir buvo pretekstas ištremti.

Vagone prie jau susodintų tėvo Igno, motinos Barboros, sesers Elenos, brolio Romualdo ir mane įgrūdo.

– Išvažiuojant iš kiemo šunys taip sustaugė, kad net širdis nualpo, – pasakė brolis.

Vagone vos tilpo „nusikaltėliai“. Pažinu mokytojus Balsį, Kazlauską, policininką Žygelį. Vieni iš Josvainių, kiti – iš Smylių, Pernaravos. Vagone – juoda neviltis...

– Sušaudys, – pranašavo Balsys.

Dar į vagoną įstumė urėdijos raštinių Kartenų su penkiais rubliais kišenėje, kiek vėliau – Leščinską, valsčiaus sekretorių ir lenkų Michailą Lechojevskį, Molodečno policijos viršinininką ir grafą Zabiellą bei Benediktą Alijauską ir Žiežmarių valsčiaus sekretorių Venkauską. Sargyba užtrenkė duris ir juodoji pabaisa, sukaukusi, nudundėjo už Uralo, svieto galo.

Trofimovsko sala sutiko poliarinių vėtrų stūgavimui ir sniego sūkurių atakomis, be teisės sugrižti, ramiai gyventi. Poliarinė žiema, maisto stoka, ligos pažerė kančių, nelaimių ir netekcių vėrinij. Pirmoji tremties žiema – mirtys, mirtys ir dar kartą mirtys. Kūnus krovė į rietuvę – užkas pavasariui atėjus. Giltinė, dalgi išplakusi, šienavo iš kairės į dešinę, nuolat, be gailėlio. Matulaitis – jėgų žydejime – jau rietuvėje. Kristenis – pilietinio karro dalyvis, komunistas (už paklydimą) neatlaikė šiaurinio pragaro ugnies.

(keliamas į 7 psl.)

Trījų Karalių šventė Telšiuose

Sausio 6-ąją LPKTS Telšių filialo tarybos buvusius politinius kalinius ir tremtinius pakvietė į tradicinę Trījų Karalių šventę.

Susirinkusiuosius apsilankymu pagerbė kanauninkas A. Sabaliauskas ir Telšių meistras V. Kleiva. Kadangi šie metai paskelbtai poeto Maironio metais, tai popietė buvo pradėta visuotine daina „Lietuva brangi“. Kanauninkas padėkojo „Tremties aidų“ choro nariams už giedojimą per rytmetines sekmadienio šv. Mišias. M. Šilinsko vaikaitis

A. Andrijauskas iš senelio paruoštos kompaktinės plokštėlės parodė Ariogaloje vykusią tradicinę šventę „Su Lietuvā širdy“ ir Telšiuose praejusią akciją „Varom už Lietuvą“. Maironio eiles skaitė A. Dovidauskienė ir B. Bikiniuvienė. Padedant kanauninkui A. Sabaliauskui buvo susiedota ir padainuota dar keletas dainų, sukurta Maironio teksta.

Atkeliaus tariamiems Trims Karaliams, kanauninkas paaiškino istorinę Kristui atneštę dovanų prasmę. Ka-

raliai visiems susirinkusiejiems įteikė suvenyrinius saldainius su palinkėjimais. Po pietėje dalyvavęs M. Kirlys pakvietė visus buvusius tremtinius ir politinius kalinius vasarą susirinkti ant Šatrijos kalno, o svečias iš Varnių F. Siukšteris prižadėjo atsi-vežti ir grupelę varniškių.

Vėliau susirinkusieji dali-josi atsineštais lauknešėliais ir šoko bei dainavo grojant folklorinio ansamblio „Spigins“ vadovams Dianai ir Arvydai Bomblauskams.

B. BIKNIUVIENĖ

Kibirkščiuojanti Laisvės liepsna

Išaušusį 21-ąjį Sausio 13-osios rytą pasitiko mirksinčios Lietuvos Laisvės gynėjų aukų pagerbimui žvakiu liepsnelės tą šiurpią naktį prisimenančių palangiškių namų ir įstaigų languose. Pavakarij skubėjome į Palangos Stasio Vainiūnomeno mokykloje surengtą koncertą „13-osios nakties šviesoje“, Senojoje gimnazijoje pagerbti žuvusiuosius buvo skirta literatūros ir muzikos valanda „Laiškai išėjusiems“, kurioje dalyvavo ir LPKTS Palangos filialo aktyviausieji.

Po koncerto miesto aikštėje suliepsnojo laužas, primindamas Sausio tragiškų išbandymų dienas ir naktis.

Laužo liepsnos kibirkštys, kylančios į padangę, priminė man 1991 metų sausio 12-osios naktį, kai Vilniuje prie Parlamento sunerimome išgirdė pranešimą, kad artėja okupantų kariaunos šarvuocią koloną. Liepsnojant laužams ir plevėsuojant Trispalvėms banguojanti žmonių jūra pradėjo giedoti šventas giesmes – šaukėsi Aukščiausiojo pagalbos. Kunigas laimino mus, tarsi į mūši einančius karius... Prisiminiau ir Sausio 13-osios naktį, kai prie Televizijos bokšto bebaimai Laisvės gynėjai plikomis rankomis stojo prieš komunistinės tironijos tankus. Atmintyje iš-

liko žūstančių Laisvės gynėjų šauksmai, suluošintųjų aimanos, tankų griaudėjimas, kulkosvaidžių tratėjimas ir vis garsėjantys gynėjų šūksniai: „Lietuva bus laisva!“

Šiemet kibirkščiuojantiesi laužas, primenantis lemtin-gosios, kruvinosios Sausio 13-osios nakties Laisvės gynėjų žūtį, kančias ir pergalę, dar ilgai skleidė Laisvės liepsnos žiežirbas virš miesto. Šventės dalyviai su keturiolika plevenančiu žvakelių liepsnelėmis atėjo į Palangos Šv. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčią, kur buvo aukojuamos šv. Mišios už Laisvės gynėjus.

Algirdas PEČIUKONIS

Tundroje suplevėsavo Trispalvė

(atkelta iš 6 psl.)

Jau tremtyje už „nusikaltimus“ nuteisti ir varomi į Stolbus bausmės atlikti sušalo Vytautas Dzikas, Lukminas, Plutinskas, Petrikas. Kiek beieškojome, neradome, ir šunys nepadėjo. Tremtyje mirė tėvas ir motina Drūčiai ir jų šeši mažamečiai vaikai. Į Lietuvą sugrižo tik Vincas ir Adelė.

Kai pasiskundėme dėl blo-gų gyvenimo sąlygų, duonos dalytojas atšovė: „Juk esate atgabenti pražūciai! Še, tau-savijauta!“

Zvejyba tiek vasarą, tiek žiemą po ledų – pragyvenimo šaltinis – alino sveikatą. Jei tuučti tinklai – pilvai riaumoja.

Kitokio maisto čia nerasi. Zvejų brigadoje – keturi vyrų ir penkios moterys.

Moterys sumojo į žvejybą išplaukti su Trispalvė. Totoriutyte į Jankauskienė pasiūvo nedidelę 12x25 centimetrų Trispalvę. Į žvejybą palydėti suėjo nemažas būrys tauziečių, linkėjo sėkmės, kantybės, nesušalti. Kai valtis padėjo nuo kranto, tremtinys Vitalijus Staigaitis iškėlė prie ilgos karties pritvirtintą Trispalvę. Reginys – neišpasakytas, pakerėjo tauziečių sielas ir ne vienam gaili ašarėlė prišalo prie veido.

Tuokart iš vandenyno, vėtrus nešama, atūžė atpūkštė didžiulė ledo lytis ir tren-

kėsi į pakrantės kalnagūbrio iškyšulį. Baisus trenksmas išgąsdino ir apkurtino. Lytis suiro, pabiro į šimtus tūkstančius ledinių žiburių žiburielių ir nuskrido tundros platybų aidesiu, Lietuvos link... Ašarėlės...

Spaudai parengė
Albinas SLAVICKAS

Užjaučiamė

Mirus broliui Juozui, nuoširdžiai užjaučiamė buvusių tremtinę, LPKTS sekretorę Bronislavą Rapolavičienę ir jos artimuosis.

LPKTS valdyba
ir bendradarbiai

Nuoširdžiai užjaučiamė Algirdą Babrauską, mirus broliui Pranui.

LPKTB Garliavos
skyrius

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internte: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB "SEB" bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@erdves.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

SPAUDOS,

RADIO IR

TELEVIZIJOS

RĒMIMO

FONDAS

Kaina 1,75 Lt

Tiražas 2610. Užs. Nr.

ILSEKITES RAMYBEJE

Magdalena Sadžiutė-Cvilikienė

1927–2011

Gimė Palūknės k. Skuodo r. Šeimoje augo du broliai ir sesuo. Brolis Pranas-Rauplys buvo Žemaičių rinktinės partizanas, kartu su juo kovojo ir drąsi sesuo Magdalena-Lakštingala, kuriai tris kartus teko dalyvauti ginkluotame susirėmimė su okupantų kariuomene ir stribais: Kernų miške, Latvijos teritorijoje ir Miestikės miške. Pastarųjų kautynių metu brolis Pranas buvo sužeistas, du partizanai žuvo. 1949 m. šnipo išduota Magdalena buvo areštuota ir nuteista 15 m. Kalėjo Intos lageriuose. 1956 m. sumažinus bausmę išleista. Sukūrė šeimą, susilaikė dukters ir sūnaus. 1973 m. palaidojo vyrą. 1977 m. Magdalena su vaikais grįžo į Lietuvą.

Palaidota Šiaulių miesto Ginkūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė dukterį, sūnų ir artimuosius.

LLKS Prisikėlimo apygardos taryba,

LPKTB Šiaulių skyrius

Antanas Skarbauskas

1919–2012

Gimė Klaišių k. Papilės valsč. Mažeikių aps. ūkininkų šeimoje. Brolis Stasys tapo partizanu. Saugumo persekiojamas Antanas 1945 m. buvo NKVD suimtas. Ypatingojo pasitarimo nuteistas ir išvežtas į Pečioros lagerius, dirbo geležinkelio tiesimo darbus. Vėliau perkeltas į Komisos Intos lagerius. Tremtyje gyveno Krasnojarsko kr. 1954 m. apsigyveno Latvijoje, Saldus r., vėliau – Klykoliuose, kol galutinai išskirė Tirkšlių mstl. Mažeikių r. Dirbo kolūkyje suvirintoju. Užaugino dukterį. Antanui buvo suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas. Palaidotas senosiose Mažeikių kapinėse. Užjaučiamė artimuosius.

LPKS Mažeikių skyrius

Povilas Buzas

1919–2012

Gimė Bačkininkų k., Pakuonio valsč., Marijampolės aps. (dabar Prienų r.), ūkininkų šeimoje. Nuo 1946 m. pradžios taupo Geležinio Vilko rinktinės Paparčio būrio partizanu – kulkosvaidininku. 1946 m. kartu su trimis kovos draugais buvo apsupti Garančiškės miške įrengtame bunkeryje. Vilties išsigelbėti nebuvó, todėl vyrai pakélé ginklus prie smilkinių... Keturių partizanų kūnus Veiverių stribai suvertė į vežimą. Prie savo būstinių pastebėjo, kad vienos lyg ir rodo gyvybės ženklos. Tai buvo Žvejas. 1947 m. karinis tribunolas jam atseikėjo 10 m. lagerio ir 5 m. be teisių. Kalėjo Intos spec. lageriuose. Į Lietuvą grįžo nepalūžes nei kūnu, nei dvasia. Sukūrė šeimą. Apigyveno Birštone. 1972 m. išitraukė į „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“ platinimo veiklą. 1982 m. vėl buvo suimtas ir kartu su kitais šio leidinio bendradarbiais nuteistas antrą kartą. Prasidėjus Atgimimui tapo uoliu LLKS nariu, Lietuvos šaulių sąjungos nariu. Jam suteiktas kario savanorio statusas, apdovanotas 4-ojo laipsnio Vycio Kryžiaus ordinu, keliais medalių, atminimo ženklais, padėkos raštais. Aktyviai dalyvavo statant paminklus ir atminimo ženklus žuvusiems partizanams, buvo patriotinių ir bažnytininių renginių dalyvis. Giedojo ir dainavo Birštono bažnytinimė, „Bočių“ ir buvusių politinių kalinių ir tremtiniių chorouse. Užaugino du sūnus.

Nuoširdžiai užjaučiamė šeimą ir artimuosius.

Palaidotas Prienų kapinėse.

LLKS Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės Laisvės kovų bendražygiai

Sausio 21 d. (šeštadienį) 12 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39) įvyks klubo „Sūduva“ sueiga. Svečiuosis 1941 metų tremtinys Henrikas Dzikas. Konertas. Iėjimas laisvas.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika bei naujus „Laisvės kovų archyvo“ numerius galite įsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Laisvės al. 39, Kaune.